

KATALIKŲ TIKYBOS MOKYMO(SI) BENDROJO UGDYMO PROGRAMAS ĮGYVENDINANČIOSE MOKYKLOSE SITUACIJOS APŽVALGA. 2020 – 2021 M. M.

Lietuvos bendrojo ugdymo (pradinio, pagrindinio ir vidurinio) programas įgyvendinančiose mokyklose dorinis ugdymas (etika arba tikyba) yra privalomas dalykas, reglamentuojamas LR Švietimo įstatymo, bendrųjų programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo) ir bendrųjų ugdymo planų. Katalikų tikybos dėstymą taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje.

Dalyką (tikybą arba etiką) galima rinktis arba keisti kiekvienais metais, tačiau rekomenduojama, kad mokinys rinktųsi kiekvienam koncentruui, t. y. 2 metams (1–2, 3–4, 5–6, 7–8, 9–10, 11–12 klasės), išlaikant nuoseklumą ir tęstinumą. Dalykui skiriama 1 savaitinė valanda (1 pamoka). Iki mokiniui sukaks 14 metų tėvai (globėjai) parenka mokiniui arba tikybos, arba etikos mokomąjį dalyką, sulaukęs 14 metų mokinys renkasi pats.

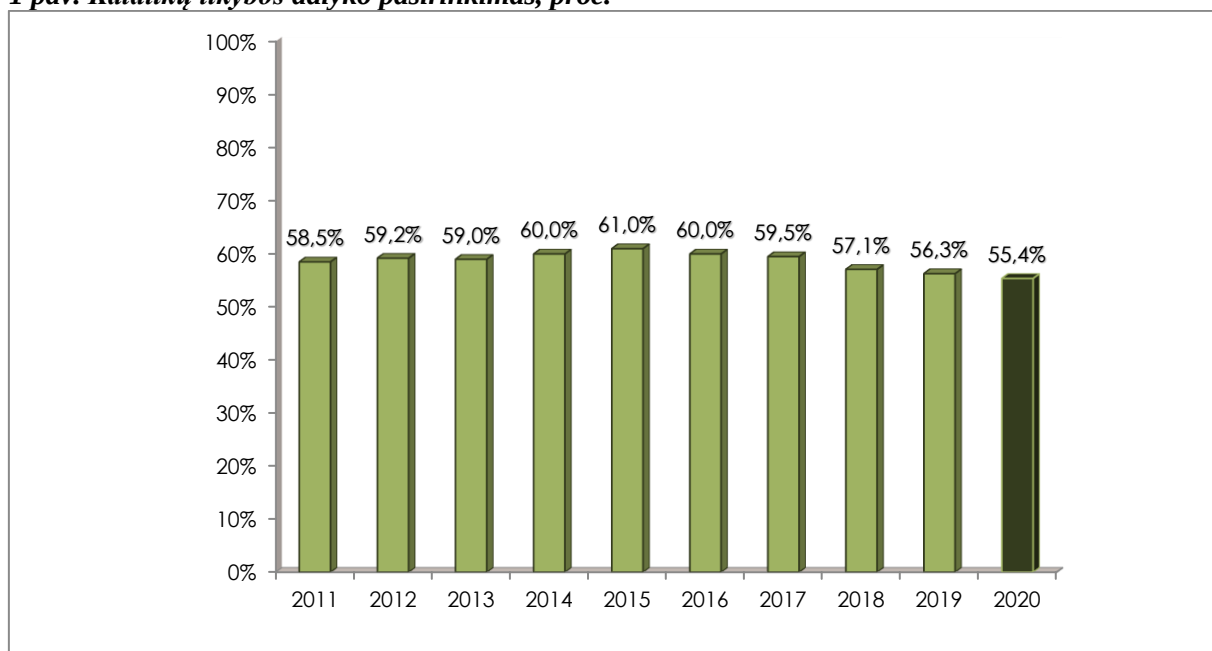
Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenimis 2019 – 2020 mokslo metais 56,37 proc. mokinių rinkosi tikybos pamokas, o 42,58 proc. rinkosi etikos pamokas. Iš pasirinkusiųjų tikybos pamokas daugiausia rinkosi Romos katalikų tikybos pamokas – 55,17 proc., likusių tradicinių religinių bendruomenių tikybos pamokas rinkosi 1,19 proc. mokinių (ortodoksų (stačiatikių) – 0,84 proc., judėjų – 0,14 proc., evangelikų liuteronų – 0,11 proc., evangelikų reformatų – 0,08 proc., karaimų – 0,04 proc. Graikų apeigų katalikų pamokas pasirinko 2 mokiniai, sentikių – 3 mokiniai, islamo sunitų – nebuvo).

Toliau pateikiama Katalikų tikybos mokymo(si) apžvalga 2020 – 2021 mokslo metais parengta naudojant (arki)vyskupijų katechetikos centrų pateiktus duomenis.

• Katalikų tikybos dalyko pasirinkimai Lietuvos mokyklose

Remiantis (arki)vyskupijų katechetikos centrų duomenimis 2020 – 2021 mokslo metais katalikų tikybos dalyką pasirinko 55,4 proc. Lietuvos bendrojo ugdymo programas įgyvendinančių mokyklų mokinių. Tai 0,9 proc. punkto mažiau palyginti su 2019 – 2020 mokslo metais (56,3 proc.) (1 pav.). Tokia mažėjimo tendencija išlieka jau keletą pastarųjų metų.

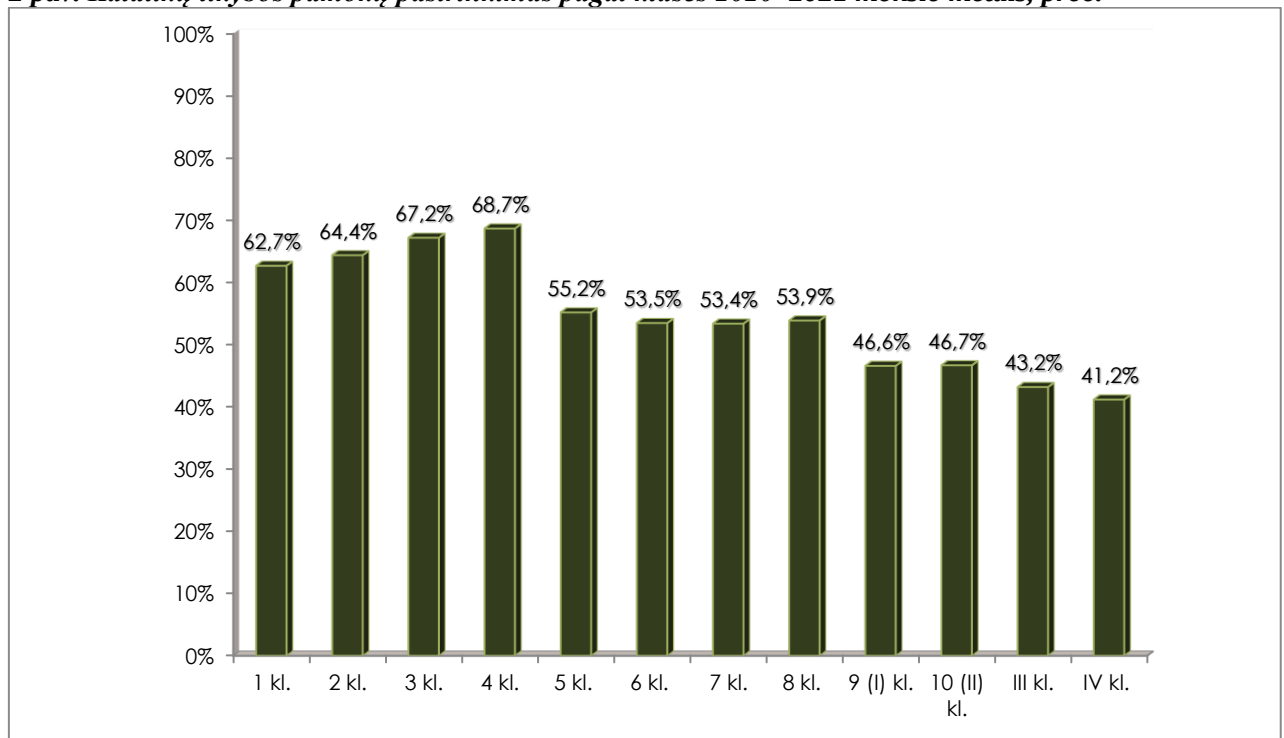
1 pav. Katalikų tikybos dalyko pasirinkimas, proc.

KC duomenys

Daugiausiai mokinių katalikų tikybos pamokas rinkosi 4 klasėje – 68,7 proc., mažiausiai IV gimnazijos klasėje – 41,2 proc. Taip pat statistiškai reikšmingesnis pasirinkimo pokytis matomas baigus programą ir/ar mokyklą, t.y. baigus pradinio ugdymo programą stebimas 13,5 proc. punkto mokinių dalies, pasirinkusių katalikų tikybos pamokas 5 klasėje, sumažėjimas, taip pat baigus progimnaziją (8 klases) – 7,3 proc. punkto mokinių dalies, pasirinkusių tikybos pamokas 9 klasėje, sumažėjimas, ir baigus pagrindinio ugdymo programą – 3,5 proc. punkto palyginti su III gimnazijos klase (2 pav.).

2 pav. Katalikų tikybos pamokų pasirinkimas pagal klases 2020–2021 mokslo metais, proc.

KC duomenys

Palyginti su praėjusiais mokslo metais 6, 7 ir 10 (III gimnazijos) klasėse stebimas katalikų tikybos pamokas pasirinkusių mokinių dalies padidėjimas (atitinkamai 0,3, 0,6 ir 0,8 proc. punkto). Visose kitose klasėse stebimas katalikų tikybos pamokas pasirinkusių mokinių dalies mažėjimas (nuo 0,3 proc. punkto 4 klasėje iki 4,1 proc. punkto 9 (I gimnazijos) klasėje). Vertinant tikybos pamokų pasirinkimą III ir IV gimnazijos klasėse taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad vidurinio ugdymo pakopoje yra galimas suintensyvintas dalyko mokymas, kas taip pat gali įtakoti tikybos pamokas pasirenkančių mokinių dalies pokyčius šiose klasėse.

Atskirai buvo renkami ir duomenys, kaip katalikų tikybos pamokas rinkosi specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, besimokantys socialinių įgūdžių ugdymo klasėse (SIUK). Tačiau galimai dėl duomenų surinkimo skirtumų, ar dėl turimos nepilnos informacijos, katechetikos centrų pateikti duomenys (ypač II mokymosi metų) skiriasi palyginti su ŠVIS pateikiamais duomenimis. Katechetikos centrų duomenimis 2020 – 2021 m. m. I mokymosi metais 30,3 proc. socialinių įgūdžių ugdymo klasėse besimokančių mokinių rinkosi tikybos pamokas, II mokymosi metais – 50,4 proc., III mokymosi metais – 27,2 proc. Tuo tarpu ŠVIS duomenimis 2019 – 2020 m. m. I mokymosi metais tokių mokinių buvo – 27,5 proc. II mokymosi metais – 25,9 proc., III mokymosi metais – 15,9 proc. Remiantis ŠVIS duomenimis, panašios pasirinkimų tendencijos vyravo ir ankstesniais metais.

• **Katalikų tikybos dalyko pasirinkimai pagal (arki)vyskupijas**

Atskirose (arki)vyskupijose katalikų tikybos dalyko pamokas besirenkančių mokinių dalis varijuoja nuo 66,7 proc. Panevėžio vyskupijoje iki 46,9 proc. Šiaulių vyskupijoje.

1 lentelė. 2020 – 2021 m. m. katalikų tikybos pamokas pasirinkusių mokinių dalis, proc.

Panevėžio vyskupija	66,7%
Vilkaviškio vyskupija	64,7%
Kaišiadorių vyskupija	64,6%
Telšių vyskupija	57,5%
Kauno arkivyskupija	53,8%
Vilniaus arkivyskupija	49,3%
Šiaulių vyskupija	46,9%

KC duomenys

Pažymėtina, kad Vilniaus arkivyskupijoje 2020 – 2021 m. m. palyginti su praėjusiais mokslo metais 1 proc. punktu didesnė mokinių dalis rinkosi tikybos pamokas, visose kitose vyskupijose stebimas katalikų tikybos pamokas besirenkančių mokinių dalies mažėjimas nuo 0,7 proc. punkto Kauno arkivyskupijoje ir Kaišiadorių vyskupijoje iki 2,3 proc. punkto – Panevėžio vyskupijoje. Apžvelgiant pastaruosius penkerius metus, visose (arki)vyskupijose stebimas tikybos pamokas besirenkančių mokinių dalies mažėjimas.

2 lentelė. Katalikų tikybos dalyką besirenkančių mokinių dalies pokytis (arki)vyskupijose

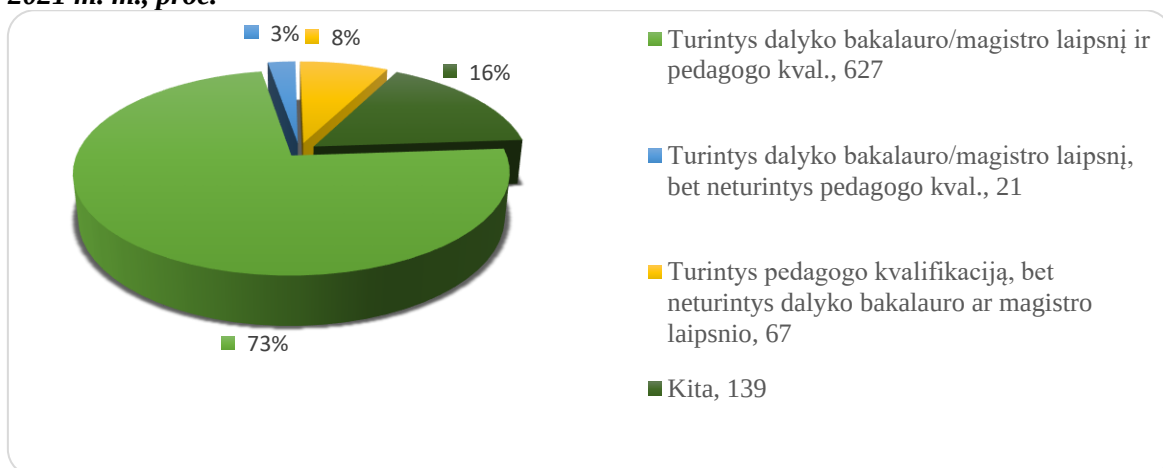
	2019/2020		2020/2021		2016 – 2021	
Vilniaus arkivyskupija	48,3%	1,0	49,3%	↗	9,6	↘
Kauno arkivyskupija	54,5%	0,7	53,8%	↘	3,0	↘
Telšių vyskupija	59,4%	1,9	57,5%	↘	1,7	↘
Kaišiadorių vyskupija	65,3%	0,7	64,6%	↘	3,6	↘
Vilkaviškio vyskupija	66,4%	1,7	64,7%	↘	2,7	↘
Šiaulių vyskupija	48,7%	1,8	46,9%	↘	1,8	↘
Panevėžio vyskupija	69,0%	2,3	66,7%	↘	3,7	↘

KC duomenys

• Katalikų tikybos mokytojai

2020 – 2021 m. m. Lietuvos mokyklose dirbo 854 mokytojai, t. y. 46 mokytojais mažiau nei 2019 – 2020 m. m. Iš jų 789 pasauliečiai (92 proc.), 49 vienuoliai (5,4 proc.) ir 16 kunigų (1,6 proc.). 73 proc. mokytojų yra įgiję dalyko bakalauro ar magistro laipsnį ir pedagogo kvalifikaciją, 3 proc. yra įgiję dalyko bakalauro ar magistro laipsnį, bet neturi pedagogo kvalifikacijos, 8 proc. turi pedagogo kvalifikaciją, bet neturi dalyko bakalauro ar magistro laipsnį, 16 proc. sudaro mokytojai, turintys pedagogo kvalifikaciją ir išklause trupuosius kursus, studijuojantys ir siekiantys įgyti pedagogo ar dalykinę kvalifikaciją, turintys 15+ metų darbo stažą ir pan.

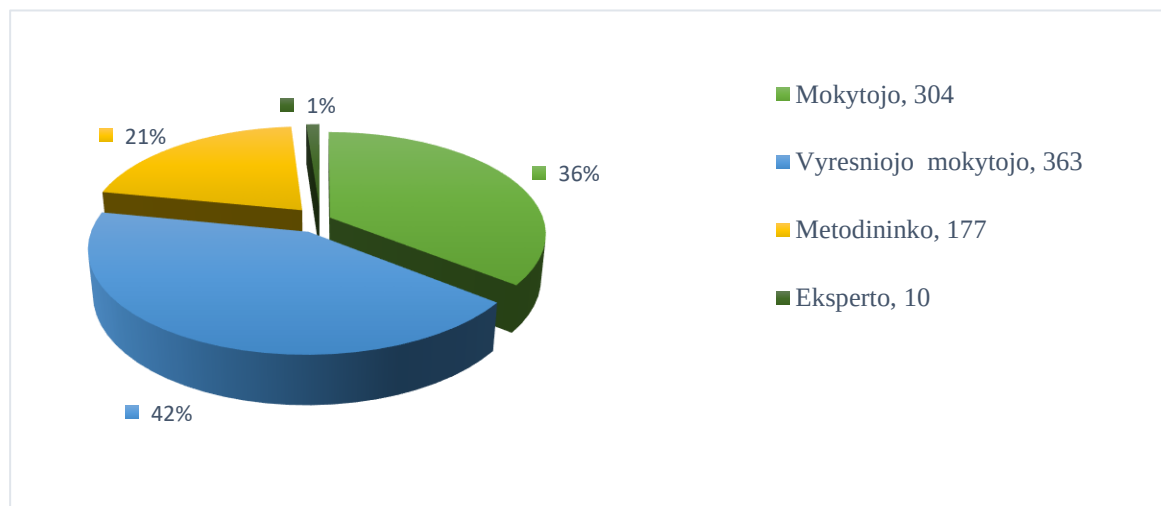
3 pav. Katalikų tikybos mokytojų pasiskirstymas pagal turimą dalykinę ir pedagogo kvalifikaciją 2020 – 2021 m. m., proc.

KC duomenys

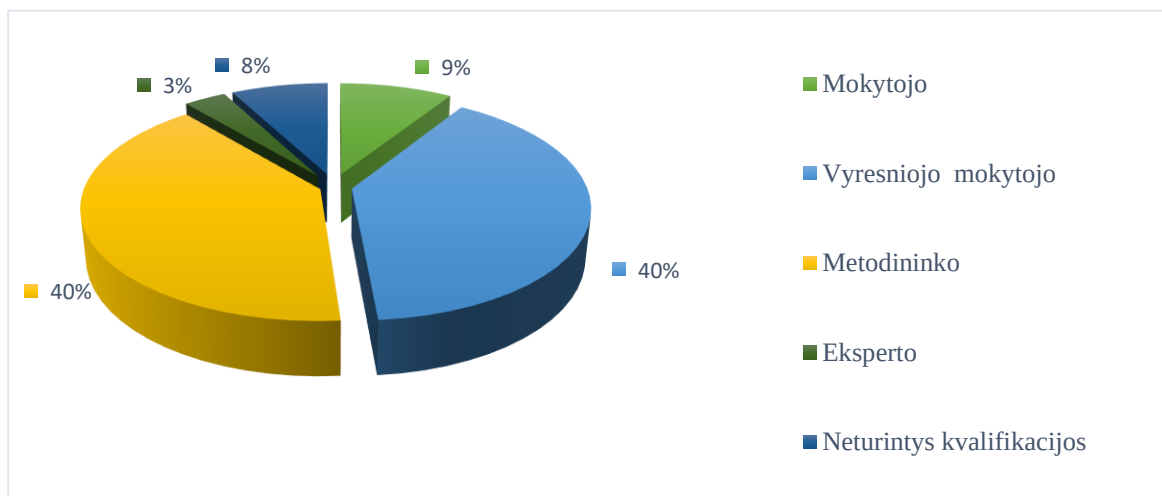
Didžiąją dalį sudaro pedagogai, turintys mokytojo ir vyresniojo mokytojo kvalifikacines kategorijas, atitinkamai 36 proc. ir 42 proc., mokytojų metodininkų yra 21 proc., o mokytojų ekspertų – 1 proc. Toks pasiskirstymas skiriasi nuo pedagogų pasiskirstymo pagal įgytas kvalifikacines kategorijas bendrai Lietuvoje. ŠVIS duomenimis 2019 m. 9 proc. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių pedagogų turėjo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, 40 proc. – vyresniojo mokytojo, 40 proc. – mokytojo metodininko, 3 proc. – mokytojo eksperto, o 8 proc. neturėjo kvalifikacinės kategorijos.

4 pav. Katalikų tikybos mokytojų pasiskirstymas pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją 2020 m., proc.

KC duomenys

5 pav. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų pasiskirstymas pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją 2019 m., proc.

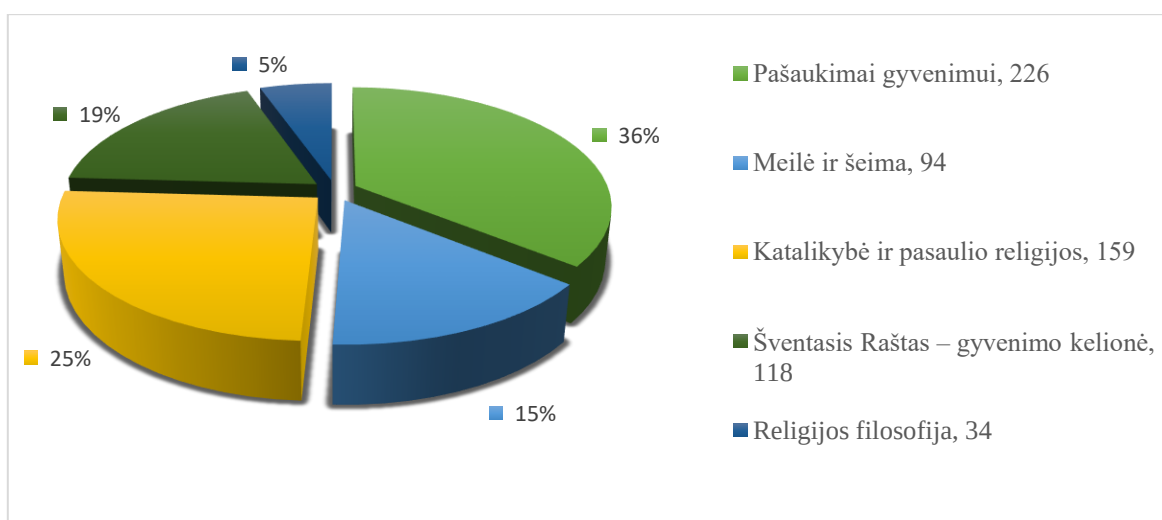

ŠVIS duomenys

- Modulių pasirinkimai vidurinio ugdymo programoje**

Vidurinio ugdymo programoje (III-IV gimnazijos klasės) galima rinktis atskirus tikybos modulius. 2020 – 2021 m. m. populiariausi moduliai yra „Pašaukimai gyvenimui“ (rinkosi 36 proc. mokyklų) ir „Katalikybė ir pasaulio religijos“ (25 proc.), po jų seka „Šventasis raštas – gyvenimo kelionė“ ir „Meilė ir šeima“ (atitinkamai 19 proc. ir 15 proc.), mažiausiai mokyklų rinkosi modulį „Religijos filosofija“ (5 proc.). Panašios modulių pasirinkimo tendencijos išlieka paskutinius kelerius metus.

6 pav. Modulus pasirinkusių gimnazijų dalis 2020 – 2021 m. m., proc.

KC duomenys

Parengė:
Kristina Valantinienė
LVK sekretoriatas
švietimo reikalų koordinatore